

TÍÐINDI

Betri heilsu fyri somu pengar

Heilsuverkið skal endavendast. Missjónin er at flyta pengar frá dýrum viðgerðum til bíligari fyribyrging og uppfturvenjing. Fyrsta ítøkiliga stigið er ein heilsunýskipan, ið enntá lovar lógartryggjaðan rætt til eitt samlað tilboð, ið tekur støði í ítøkiliga tørvinum hjá einstaka borgaranum.

Jón Brian Hvidtfeldt

Karsten Hansen hevur eina missjón. Hann vil geva føroyingum betri heilsu fyri somu pengar, sum føroyingar í dag gjalda fyri okkara heilsuverk. Í rundum tølum er tilsamans talan um einar 880 milliónir krónur, ið skulu býttast og brúkast øðrvísi enn ídag.

Týsdagin legði landsstýrismaðurin í heilsumálum eina frágreiðing um Heilsunýskipan fyri løgtingið. Eldfimi spurningurin um talið av sjúkrahúsum í føroyska heilsuverkinum, verður ikki nevndur við einum orði.

- Hetta snýr seg ikki um tal av sjúkrahúsum, men um hvussu vit skipa føroyska heilsuverkið, sigur Karsten Hansen avgjørdur.

Royndi politikarin roynir ikki at fjala út yvir, at kjakið um tal av sjúkrahúsum vil kóva alt annað. Tí hevur hann valt at fara ein annan veg inn í problematikkin, har sjúkrahúsverkið við verandi gongd spreingir allar figgjar-

arligar karmar næstu árin.

- Men samstundis vil eg leggja dent á, at endamálið er ikki at spara pengar ella niðurraðfesta tænaurnar. Vit skulu brúka pengarnar øðrvísi, soleiðis at borgarin fær eina betri heilsu, og vit sum samfelag fáa meira burtúr, sigur Karsten Hansen.

Lyklaorðið í somáta er fyribyrging. Heilsuverkið skal seta heilsuna hjá fólki í miðdepilin. Vælfæðarsjúkurnar, ið standast av vánaligum livihátti, skulu lúkast burtúr. Filosofiin er, at liva fólk sunnari og hava betri heilsu, so gerast tey ikki so ofta sjúk og hava tørv á viðgerð á sjúkrahúsinum. Og so sparir samfelagið pengar.

Tað er her, at umforðeil- ingin av verandi pengum kemur inn í myndina.

- Vit byrja í tí smáa við at brúka fleiri pengar til fyribyrging. Men virkningurin av hesum sæst sjálvandi ikki beinanvegin, so tí kunnu má tað gerast skynsam, sigur Karsten Hansen.

Í dag leggur heilsuverkið størstan dentin á sjúkuviðgerð. Sambært frágreiðingini um Heilsunýskipan verða í ár brúktar 690 milliónir krónur til sjúkrahúsin. Primeri heilsugeirin kostar umleið 180 milliónir krónur, meðan einans 10 milliónir verða brúktar til heilsufram- og fyribyrging. Frágreiðingin gevur einki boð uppá, hvussu nógvir pengar verða brúktir til endurvenjing og endurmenning.

- Men vit skulu brúka fleiri pengar, bæði til fyribyrging og til endurvenjing, ljóðar greiði boðskapurin frá Karsteni Hansen.

Landsstýrismaðurin í heilsumálum fæst tó ikki at seta tal á, hvussu nógv kann ella skal takast frá játtanini til sjúkrahúsin, tá nú aðrir partar av heilsuverkinum skulu hava størri bitar av kókuni, ið ikki má vaksa.

Tryggjað við lóg

Frágreiðingin um Heilsunýskipan leggur upp til eina

nýggja lóggávu, sum tryggjar borgaranum rætt til veitingar frá øllum viðkomandi myndugleikum. Tað veri seg heilsuverk, almannaverk ella skúlaverk, og hartil skal lógartryggjaði rætturin taka støði í ítøkiliga tørvinum hjá borgaranum.

Lógartryggjaði rætturin er avgerandi fyri landsstýris- mannin, nú hann skal endavenda heilsuverkinum.

- Vit hava roynt hina skipanini, og vit mugu bara staðfesta, at skipanin virkar ikki. Við at tryggja hesi rættindi við lóg binda vit okkum sum samfelag til at útvega neyðugu tilboðini, bæði tá tað kemur til fyribyrging og ikki minst til endurvenjing. Tí fyribyrging og endurvenjing vilja í síðsta enda geva fólki eina nógv betri heilsu, samstundis sum tað sparir eina rúgvu av viðgerð okkara sjúkrahúsum, argumenterar Karsten Hansen.

Landsstýrismaðurin í heilsumálum heldur fast um

FAKTA

-Høvuðstilmælini í Heilsunýskipanini:

1. Fyribyrging, fyribyrging og fyribyrging
Heilsufram- og fyribyrging eru týðandi lutir í Heilsunýskipanini. Alt fleiri fáa varandi sjúkur, sum standast av livihátti. Fyri at venda hesi gongd fer heilsuverkið frameftir at seta heilsuna hjá fólkinum í miðdepilin og í størri mun enn í dag fyribyrja, at fólk gerast sjúk.

2. Røttu viðgerð til røttu tíð, á røttum stað
Føroyingar skulu fáa eina betri heilsutænastru, har teir búgva og arbeiða. Vit skulu framhaldandi menna okkara sjúkrahús, men frameftir skulu vit veita fleiri, betri og skjótari dygdargóðar tænastru úti í økjunum og so nær borgaranum sum til ber.

3. Meira borgari, minni sjúklingur
Tann einstaki skal hava høvuðsleiklutin í sínari sjúklingagongd og hava ávirkan á viðgerðina frá byrjan til enda. Førlæikin hjá tí einstaka skal mobiliserast, styrkjast og gagnnýttast í viðgerðini, so fólk í størri mun megna sjálvsábyrgd og eginumsorgan.

4. Færri innleggingar við fokus á endurmenning
Komandi árin skulu vit varpa ljós á tey heilsuátøk, ið liggja beint undan og beint eftir innlegging. Tað snýr seg í stóran mun um endurmenning sum eitt skræddaraseymað og samanhangandi tilboð uppá tvørs av geirum og fakmørkum.

5. Dygd og trygd í heilsuverkinum
Føroyingar hava krav upp á eina dygdargóða og virkna viðgerð. Við størri fokus á dygd og trygd í heilsuverkinum verða vit vera betur at gera tað rætta fyrstu ferð og kunnu minka um feilir í viðgerðini. Tað kann geva meira heilsu fyri pengarnar.

Kelda: Frágreiðing til aðalorðaskifti um Heilsunýskipan

argumentið, hóast vandi er fyri, at avmarkað, figgjarlig játtan til økið lættliga kann úthola henda lógartryggjaða rættin hjá borgaranum.

Hóast nýggj lóggáva á økinum sostatt skal tryggja rættin hjá fólki til tilboð frá heilsuverkinum, so nevnr frágreiðingin um Heilsunýskipan einki um, at fólk eisini skulu hava rætt til viðgerð innan eitt ávíst tíðarbil. Tað, ið vanliga verður nevnt viðgerðartrygd, og sum fleiri av okkara grannalondum hava sett í gildi.

- Nei, tað er rætt. Men hinvegin trúgvi eg, at hesin

trupulleiki fer at loysa seg sjálván. Í hvussu er í ávísan mun. Tí sleppur sjúkrahúsverkið undan fleiri av teimum uppgávum, sum í dag liggja inni á sjúkrahúsum, so verður væl betri tíð til at gera annað arbeiði, og so styttest bíðitíðirnar, argumenterar Karsten Hansen.

Landsstýrismaðurin í heilsumálum ætlar sær tí ikki at seta inn í eina komandi lóggávu, at borgarar ikki mugu bíða meira enn eitt ávíst tíðarskeið eftir teimum tænastrum, sum tey hava lógartryggjaðan rætt til at fáa.

Fríggjadagin hevur løgtingið aðalorðaskifti um Heilsunýskipanina. Øll frágreiðingin til aðalorðaskifti um Heilsunýskipan er at finna á in.fo

